

AF SIMON SKOV FOUGST
Skrivning, situationsdidaktik og storyline
Faglig skrivning i meningsfulde situationer i fagene
SLIDES KAN HENTES FRA www.simon-skov-fougst.dk/main/foredrag
Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst

Tre pointer

- Faglig skrivning og faglig læsning: Literacy
- Faglærerne
- Sociale, meningsfulde situationer: *Situationsdidaktik*.

Faglighed, læsning og skrivning: Literacy

Det nye sort

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglighed

- Faglighed = udvikling af begreber, metoder og aktivitetsformer
- Faglighed er **BEVIDST**
  - at se med et **SÆRLIGT PERSPEKTIV** på fænomener i verden
  - at anvende **SYMATISKE TILGANGE** over for nye udfordringer
  - at kunne **GENKENDE** noget nyt som noget kendt
  - at **KENDE** og kunne **SE SAMMENHÆNGE** i en kompleks verden (Bundsgaard 2011)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglig læsning

- Læsning som grundlæggende færdighed i alle fag: **Læringspotentiale**
(Arnbak, 2003; Bråten, 2008; Mulvad, 2009)
- **Faglærernes** opgave
- Fagenes **metoder, begreber, aktiviteter og genrer**
- Det gamle sort

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglig skrivning

- **Norge!** CKF:
- Læsning, skrivning og mundtlighed
- **Skrivning** som grundlæggende færdighed
  - Naturfagernes skrivning
  - Samfundsfaglig skrivning
  - Historiefaglig skrivning
  - ...
- **Faglærerne**

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglig skrivning

- Udvikling af **fagsprog** gennem skrivning
- Øget adgang til **faget** og **dets tænkning**
(Berge, 2009)
- Skrivning er en kilde til erkendelse og et redskab for **refleksion** og **læring**
(Graham & Hebert, 2010)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglig skrivning og læsning

- Literacy - det nye sort
- Samme vidensområder - samme kognitive processer
- **Styrker** hinanden indbyrdes
(Graham, S. & Hebert, M. 2010: 4)
- Skrivemåder er nøglen til dyb forståelse af fagets tekster (læsning) – den faglige diskurs (Krogh 2010: 38)
- Skrivning til at skabe overblik, analyse og dermed forståelse
- Skriftlig kommunikation er stigende inden for alle erhverv

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Genrer

- Genrer ...

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Generer

- Jeg stjal en plade chokolade i Netto i går. Jeg var sulten og havde ingen penge

Generer

- Biblioteksrykkerne

Generer

- Genren er en **forventning**, en **læsemåde** og noget i **teksten**
- Genrekrav og bredde
- Glem** genrepædagogik
- Motiver** og **intentioner** i tekster (Berge, 2013)
- Møde og afprøve **varierede skriveopgaver** i forskellige genrer inden for faget

Literacy

- Skrivning og faglig virksomhed
- Fagenes logik, egenart, arbejdsformer
- Fagenes faglighed**
- Tænkning og sprog (Vygotsky 1978)

Skrivning

- Skrivning er en rekursiv proces
  - Skrive, genskrivning, genskrivning, genskrivning...
- Sparring!

Skrivning

- Hensigt, sprog, genre og kommunikationssituation.

Libbygget efter Malmkild (2009:36)

Stavetræning

- Jim Rice (1897): Intet forhold mellem staveniveau og tid (sætninger, dvs. i kontekst)
- Oliver Cromman (1902): Manglende stavetræning påvirker ikke stavning
- W. Cook (1912): Staverregler ineffektive. Kan ikke anvendes i kontekst
- Donald Hamill et al. (1977) Effekt op til 3.-4. kl., herefter ikke
- Stephen Krachen (2002): 3.-4. kl. elever, der ikke undervises direkte i stavning, staver dårligere end elever, der undervises men forskellen er fuldstændigt udlignet på 4.-5. klassetrin
- KOMPIS-projektet i Slagelse (2010)

Den gamle læseformel

- Læsning = Afkodning x Sprogforståelse (Gough og Tunmer, 1986)
- Tagetage
- Skidepot
- Stilleben
- Kdlhdsh?
- K d l h d s h?
- Kndlshvdrstrhr?
- Kn d ls hvdr str hr?
- Ka nd ulæ seh vadde rstå rh er?
- Kan du læse hvad der står her?

En ny læseformel

- Stationsforstanderen skiftede frakke til toget
- Læseforståelse = (Forlæsning + Aflæsning + Medlæsning) x Ordforståelse x Tekstforståelse x Scenarieforståelse x Kontekst x Læseform x Eget projekt (Bundsgaard 2010)

Læsehæmmere

- › Manglende begær (Kjertmann, 2010)
- › Manglende kontrol over egen læsning
- › Teksternes sværhedsgrad
- › Opgavernes sværhedsgrad
- › Mestring
- › Lav indsats (Steffensen, 2010)
- › **Meningsfuldhed**

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Skrivehæmmere

- › Manglende begær (Kjertmann, 2010)
- › Manglende kontrol over egen **skrivning**
- › Teksternes sværhedsgrad
- › Opgavernes sværhedsgrad
- › Mestring
- › Lav indsats (Steffensen, 2010)
- › **Meningsfuldhed**

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Læsefremmere

1. Lærings- og kundskabsmål
2. Praktiske erfaringer – GØR
3. Elevautonomi (indflydelse - valg inden for rammer)
4. Interessante tekster
5. Strategiundervisning (læreren som model)
6. Samarbejde – roller
7. Ros (reel ros)
8. Evaluering
9. Lærerinvolvering (Ammarkud & Bråten 2010)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Skrivefremmere

1. Lærings- og kundskabsmål
2. Praktiske erfaringer – GØR
3. Elevautonomi (indflydelse - valg inden for rammer)
4. Interessante tekster
5. Strategiundervisning (læreren som model)
6. Samarbejde – roller
7. Ros (reel ros)
8. Evaluering
9. Lærerinvolvering (Ammarkud & Bråten 2010)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Motivation

- › At være i en situation, hvor det giver mening at læse eller skrive: **SITUATIONSDDAKTIK**

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Almendidaktik

God undervisning

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

God undervisning

- Den bedste måde at lære noget nyt på er ved at forholde sig til et problem i en meningsfyldt situation, som man vil løse i en social sammenhæng → Scenariebaserede undervisningsforløb. (Bundsgaard, Misteftit og Hetmar 2011, 2012)
- Det faglige skal kontekstualiseres meningsfuldt i meningsfyldte situationer – *det skal anvendes meningsfuldt.*
- Martin E. Ford: Motivation = Mål x Følelser x Handletilid (Ford, 1992)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Situationsdidaktik

- **Situationsdidaktik:** *Planlægning, gennemførelse og evaluering af scenariebaserede undervisningsforløb, hvor fagligheden meningsfyldt kontekstualiseres og anvendes i en social og meningsfuld situation med et reelt produktionsmål* (Fougts, 2013a)
- Situationer, hvor fagligheden indgår, i stedet for at tænke i isolerede fagligheder.
- Situationen skal give en meningsfuld klangbund for det, der skal læres.
- Nøgleordene er fælles praksis, meningsfuld kommunikation og et reelt produktionsmål.

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglighed

- **Forståelse**
  - Kende fakta
  - Vide, hvad fakta betyder
  - Forstå, hvordan fakta hænger sammen
  - Forstå, hvordan jeg forholder mig til de sammenhængende fakta
  - Forstå, hvorfor de sammenhængende fakta er relevante for mig nu og her.
- **Handling**
  - Kende en procedure
  - Vide, hvordan proceduren kan bruges
  - Vide, hvordan forskellige procedurer kan bruges sammen
  - Vælge, hvilke redskaber der skal bruges i en given situation
  - Forholde sig til om redskaberne er gode at anvende – om udgiften står mål med udbyttet

(Bundsgaard 2010)

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Faglighed

- 1. orden: **Kvalifikationer:** Faglig viden (fakta)
  - Eleven skal kunne faget (basisfaglighed)
- 2. orden: **Kompetencer:** Brug, anvendelse
  - Eleven skal kunne bruge faget
- 3. orden: **Faglige paradigmer:** Perspektivering
  - Eleven skal kunne bruge ting, hun har lært gennem faget i sit møde med udfordringer i situationer

(Ovortrup 1998)

Situationsdidaktik

- Situert læring: Tænk i situationer
- I hvilke meningsfulde, sociale situationer indgår fagligheden meningsfuldt? **Qvortrups 2. niveau**
- Hvordan skabes disse **meningsfulde situationer**?
- Dansk: Journalist, forfatter,
- Andre fag, andre muligheder?

Storylinemetoden

- Storylineforløb er tematiske, problemorienterede undervisningsforløb, hvor undervisningen er fremadskridende som en fortælling - følger en storyline.
- Fortællingen, som er konteksten for den faglige og sociale læring, forfattes af elever og lærer i fællesskab – deraf medejerskabet til projektet.
- Denne oplevelsesprægede tilgang udfordrer børnene, så de lærer ved at udforske, opdag, reflektere, samtale, handle og visualisere deres forestillinger. Ved derigennem at erkende konsekvenserne af deres dispositioner kommer de til at udvide deres forståelse af verden.
- Børnene skal vide, at deres egen kreative og argumenterede tænkning er afgørende.

(Enggaard & Falkenberg, 2006, s. 4. Definitionen er her skærpet en smule i forhold til den oprindelige i Falkenberg & Håkansson (2000, s. 29))

Steve Bell

"Hvis jeg som lærer,

- starter med det, eleverne kan og ved,
- stiller nøgle spørgsmål og skaber kontekst gennem en historie,
- bruger et bredt spekter af læringsaktiviteter med børnene,
- opmuntrer eleverne til at komme med deres egne forestillinger om noget først,
- afprøver deres hypoteser ved at stille spørgsmål og foranstalte forsøg,
- behandler og udstiller børnenes arbejder med omhu og respekt,
- søger for læring i samarbejde og for passende arbejdsgrupper,
- anvender undervisningsstrukturer, der frigætter eleverne,
- søger for at eleverne arbejder med et bredt spekter af differentierede opgaver,
- evaluerer (assessing) elevernes arbejde på en relevant og konstruktiv måde,
- involverer og informerer forældrene i og om, hvilke læringsstrategier der bruges i klassen,

så bruger jeg storylinemetoden."

Et storylineforløb er tilrettelagt, så der arbejdes:

- i fortællingens form
- sådan, at den faglige og saglige læring sker i den kontekst, storylinen giver
- sådan, at der tages udgangspunkt i den viden om verden, eleverne allerede har, og at denne forståelse udfordres
- problemtæklende
- sådan, at eleverne er aktive i læringsprocesserne
- sådan, at elevernes kreative og argumenterede tænkning værdsættes og
- sådan, at fortællingen visualiseres ved, at eleverne skaber modeller af deres forestillinger

(Enggaard & Falkenberg, 2006, s. 4. Definitionen er her skærpet en smule i forhold til den oprindelige i Falkenberg & Håkansson (2000, s. 29))

Fortællingens form

- En tid,
- et sted,
- nogle personer (eller andre væsner), som har et liv på stedet,
- og så foregår der et eller andet, nogle hændelser.
- Ejerskab til historien

Tid

Sted

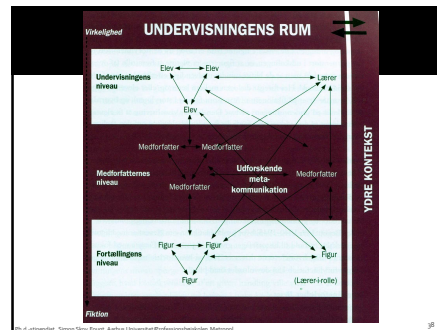

Personer

- Skabe en **identitet**
- Generthed – turde stå frem
- Være en rolle (Storyline er IKKE teater)
- Kødet – figuren begynder at leve sit eget liv
- Identifikation – OBS - Interjektion og projektion
- Forestillingsbillede
- En guidet fantasirejse

Tre niveauer

- **Undervisnings niveau**, hvor læreren gør sig overvejelser om faglig læring, men hvor også eleverne er med, da de ved, at de går i skole for at lære noget.
- **Forfatterens niveau**, hvor eleverne er aktivt medvirkende i samarbejde med læreren.
- **Fortællings niveau**, altså selve storylinens narrative forløb i et fiktivt univers, hvor figurerne lever og handler i det fiktive rum.
 (Falkenberg og Håkansson 2000, s. 160f).
- Mulighed for udforskende refleksiv metakommunikation

Hændelserne

- **Læringspotentialet:** At tumle med det faglige
- **Konteksten for læringen:** Driver historien fremad

Udlevering af hærens materiel

- *Højtærede Hr. Gesandt, von Renthe-Fink...*
- *Som svar på deres henvendelse af 4. august 1940 om oprettelse af en Told- og Møntunion, takker Den Kongelige Danske Regering for deres anmodning, som vi på høfligste vis må afvise med henvisning til ...*
- *Den danske regering er klar til at forhandle om*
- *Som svar på deres henvendelse erklærer den danske regering sig enig i straks at optage forhandlinger...*

Visualisering

- **Klippe-kliste**
- Fællesskab
- Fastholder læring
- Fastholder historien
- Udfordrer forestillingsevnen
- Ejerskab
- Lærerens indblik

Nøglespørgsmål

- **Åbne spørgsmål**
- *Hvornår blev Christian d. 4. født?*
- *Hvornår tror du, at Christian d. 4. blev født?*
- Argumentere, forklare, dokumentere
- Sit bedste, forslag, sit bedste bud, sin forestilling, sin forforståelse osv.

Nøglespørgsmål

Tre vigtige funktioner. De bevirker,

- at børnene kommer i gang med netop den aktivitet – tænkning, diskussion, problemtakling, handling mv. Læreren ønsker de skal foretage sig for at lære sig det, læreren har planlagt! (**faglig og saglig læring**).
- at børnene får forståelse af, at deres egne argumenterede bud er værdifulde (**handlekompetenceudvikling, ejerskab, ansvar osv.**)
- at fortællingen udfolder sig (**kontekstualiteten**)

Nøglespørgsmål

- I et læserbrev skal du argumentere for dine prioriteringer af posterne på finansloven.
- Skriv dit hovedargument, og begrund det

